

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПРАКТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

PHILOLOGY

**РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПРАКТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ІНОЗЕМНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ**

Студентський науковий вісник

Рівне – 2019

УДК 81'243

А 43

Актуальні проблеми сучасної іноземної філології: Студентський науковий вісник. – Рівне: РДГУ, 2019. – 202 с.

Редакційна колегія:

Михальчук Н.О., доктор психологічних наук, завідувач кафедри практики англійської мови, РДГУ;

Воробйова І.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практики англійської мови, РДГУ.

Рецензент:

Воробйова Л.М., кандидат філологічних наук, професор кафедри теорії та історії світової літератури РДГУ.

Упорядник випуску:

Воробйова І.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практики англійської мови, РДГУ.

Розглянуто й затверджено на засіданні кафедри практики англійської мови РДГУ (протокол № 4 від 11.04.2019).

Затверджено та рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради РДГУ (протокол № 4 від 25.04.2019 р.)

(с) РДГУ, 2019

ШЛЯХИ ТА СПОСОБИ ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ РОСІЙСЬКОМОВНИХ ВИДАНЬ УКРАЇНИ)

Мова як динамічна система постійно розвивається. Змінність літературної мови зумовлена лексичними та іншими інноваціями, тісно пов'язаними із трансформаційними процесами в її лексико-семантичній системі. У лексиці еволюційні процеси відбуваються безперервно й особливо інтенсивно, тому вивчення змін словникового складу залишається одним із найактуальніших напрямів мовознавчих досліджень. Лексичний склад перебуває під значним впливом позамовної дійсності та найвиразніше відбиває динаміку розвитку мови, який є процесом об'єктивним, зумовленим цивілізаційною еволюцією. Кількісне зростання словникового складу мови, що надзвичайно посилюється в останнє десятиріччя ХХ ст. та на початку ХХІ ст., зумовлено такими позамовними чинниками, як суспільно-політичні, економічні перетворення в Україні, відкритість та інтеграція в міжнародні культурні та інформаційні сфери. Усі зазначені процеси не могли не позначитися на мові публіцистичних видань, які є відображенням мовної дійсності. Саме тому на сучасному етапі розвитку літературної мови, коли її лексична система перебуває під інтенсивними впливами, актуальною є потреба в дослідженні численних шляхів та способів збагачення словникового складу мови.

Інноваційними процесами та дослідженням специфіки збагачення словникового складу мови займалися мовознавці П.Тимошенко, О.Муромцева, А.Москаленко, П.Доценко, Ю.Редько, В.Токар, В.Присяжнюк, М.Фещенко, О.Терещенко, І.Шишкін, В.Герман, І.Самойлової, О.Стишова та ін. науковці.

Мета статті – дослідити шляхи та способи збагачення словникового складу російської мови, на матеріалі російськомовних видань України.

Проблема поповнення словникового складу літературної мови особливо гостро заявила про себе на початку ХХ ст.

Варто відзначити, що існують різні способи збагачення словникового складу мови, серед яких найбільш продуктивними є переосмислення значення слів (семантична деривація), морфологічне творення нових слів (лексичні новотвори), запозичення слів з інших мов та актуалізація значення слова. Розглянемо кожен із цих шляхів більш детально.

Семантична деривація – це процес появи у слова семантично похідних значень, співзначень, семантичних конотацій, тобто процес розширення семантичного обсягу слова, що призводить до появи семантичного синкретизму, а потім і до процесу розпаду семантичного синкретизму, що зумовлює явище так званої полісемії. Семантична деривація має напрямки змін, які визначають основні типи самої деривації: метонімічні і метафоричні процеси змін у семантичній структурі слова [9].

Д.Н.Ушаков виділяє такі типи семантичних змін. Найпоширенішою категорією він вважає «перенесення значення», тобто перенесення «за подібністю» (метафора) і «за суміжністю» (метонімія), а також розширення, звуження значення і перехід власних назв у загальні. Автор звертає увагу на те, що від довгого вживання слова в переносному значенні переносне значення може використовуватися мовцем як пряме [10]. В історії будь-якої мови пряме значення слова може виникати з переносного або слово в прямому значенні перестає вживатися і залишається тільки його переносне значення, яке сприймається як пряме. Наприклад: *Вовка **развалился** на скамейке, достал из кармана баночку с таблетками, высыпал одну на ладонь и закинул в рот* [6, 9] («развалиться» у цьому контексті має значення «сидіти розслаблено»); *За кенара **давали** больше, потому что он умеет петь* [6, 10] («давали» у цьому випадку має значення «платили»); *Пришлось **поддать** газу* [6, 18] («поддать газу» використовується у значенні «збільшити швидкість», яке є переносним). Бачимо, що звичні

слова створюють нові значення, тобто розширюють семантичний обсяг слова, збагачуючи тим самим словниковий склад мови.

Ще одним продуктивним шляхом збагачення лексики є утворення авторських лексем-новотворів. О.Стишов пропонує таке визначення цього явища: «Під авторським новотвором ми розуміємо будь-яку лексичну інновацію – чисто структурну, структурно-семантичну чи чисто семантичну» [8, 87].

Г.М.Вокальчук індивідуально-авторський лексичний новотвір визначає як «мовленнєве утворення, що виникло в процесі індивідуально-творчого акту як наслідок свідомого порушення автором мовної норми» [3, 12].

В енциклопедії «Українська мова» знаходимо наступне визначення цього типу лексики: «Незвичне, здебільшого експресивно забарвлене слово, утворене на основі наявного в мові слова або словосполучення, іноді з порушенням законів словотворення чи мовної норми, що існує лише в певному контексті, в якому воно виникло» [11, 432]. Далі в енциклопедії вказуються основні особливості індивідуально-авторських неологізмів: вони зберігають свою новизну, незалежно від реального часу їх утворення, тоді як неологізм може втрачати свою новизну, переходячи до активної чи пасивної лексики; індивідуально-авторські неологізми характеризуються невідтворюваністю та ненормативністю, творяться переважно морфологічними способами словотвору [11, 432]. До цих характеристик можна додати й те, що вони творяться за малопродуктивною чи взагалі непродуктивною моделлю та не пов'язані системними відношеннями з узуальною лексикою [1, 164].

Виникнення індивідуально-авторських неологізмів зумовлюється, як правило, певною ситуацією чи обставинами. Ці слова не претендують на загальномовний вжиток. Серед основних причин виникнення індивідуально-авторських лексичних новотворів – пошуки автором найбільш досконалої форми для експресії своїх настроїв, думок, почуттів; необхідність у більш емоційно забарвлених словах порівняно з унормованою лексикою; прагнення до поетизації і оновлення мови; спроби уникнути заїжджених, трафаретних висловів. Наприклад: – *Щичас, Владян, время такое, што нужно быть мужиками, – сказал он, сжимая сигарету зубами* [6, 20]; *При этом убийство становится эстетичным в той мере, насколько гармоничны и тотемичны движения Мастера...* [6, 135].

Наступний шлях збагачення словникового складу мови – лексичні запозичення з інших мов. Актуальним стає питання співвідношення національного й інтернаціонального в лексичній системі мови (праці О.Курило, О.Синявського, І.Огієнка та ін.). Визнаючи об'єктивність змін лексичного складу й невідворотність збагачення його за рахунок запозичень, мовознавці, однак, радять розрізняти доцільні, вмотивовані запозичення, й недоцільні, зайві, які деформують лексико-семантичну структуру української мови, позбавляють її національних рис. Основним способом поповнення лексичного складу мови вони вважають творення нових лексем на базі питомих слів. У сучасному мовознавстві запозичення розглядається як процес, але процес творчий, який наближується до словотвору. Це відповідає нинішній тенденції розглядати мову як діяльність, що йде ще від В.Гумбольдта, який писав: «За своєю дійсною сутністю мова є чимось постійним і разом з тим в кожному моменті минушим ... Мова є не продуктом діяльності (Ergon), а діяльністю (Energeia)» [5, 70].

Схожу думку висловлює Ю.С.Сорокін, який вказує, що «процес запозичення іншомовних слів є процесом двостороннім. Це не тільки проста передача готових елементів однієї мови у володіння іншої мови. Це, разом з тим, процес їх освоєння системою даної мови, їх пристосування до її власних потреб, їх перетворення – формальне і семантичне – в умовах іншої системи. Саме про процес запозичення (якщо це тільки дійсно акт засвоєння і пристосування запозичених слів, а не механічне перенесення в іншу мовну стихію якоїсь сукупності іноземних слів) можна сказати, що це процес переважно творчий, активний, що передбачає високу ступінь самобутності мови, яка засвоює іноземні одиниці, про високу ступінь її розвитку» [7].

Необхідність запозичення часто обумовлена «інтелектуальним станом нації, яка усвідомлює необхідність у номінації явища, предмета, абстрактного поняття. Важливим

аспектом мовного контактування, яке сприяє активізації лексичного запозичення, можна вважати також взаємодію літературних мов. Крім того, через ряд причин (культурних, економічних, політичних) не усі мови одночасно перебувають на одному рівні стильової диференціації та наукового інтелектуалізму» [2, 3].

В російськомовних журналах України наявна велика кількість запозичень, які називають явища і поняття, виступаючи при цьому єдиними назвами (питомих назв певних предметів або явищ у російській мові немає) або слугуючи синонімами до існуючих російських слів: *В нашем городе был только один зоомагазин. Стекланный такой одноэтажный павильон* [с. 9]; *Только здесь на велосипеде говорят «ровер»* [6, 11].

Останнім шляхом збагачення словникового складу мови, який ми розглянемо у межах даної статті, є актуалізація (реалізація потенційних властивостей елементів мови в мовленні, використання їх відповідно до мети висловлення і вимог певної мовленнєвої ситуації) [4, 11-12].

О.Стишов під терміном «актуалізація» розуміє «повернення у вжиток зафіксованих давніше в нашій національній мові й культурі лексичних одиниць, вилучених у недавні часи з певних ідеологічних причин» [8]. Застарілі слова, які повертаються до активного вжитку, називають також внутрішніми запозиченнями, що є наслідком «міграції мовних засобів з одних сфер мови в інші чи актуалізації слів, відомих у минулому» [8]. Справді, перш ніж знову увійти до активного вжитку, застарілі лексеми усвідомлюються мовцями як нові, відбувається процес, так би мовити, вторинної неологізації. *Костер немного прогорел, зато коптило так – света белого не видно!* [6, 18]; – *Накличете беду на себя!* [6, с. 18]; *Огонек от каганца небольшой, каганец коптит и воняет петролеумом – но темнота оживает и теплеет* [6, 162].

Як бачимо, завдяки актуалізації слово, яке, здавалося б відходить до класу застарілих слів, вживається для надання певного стилістичного забарвлення сказаному і, разом з тим, збагачує словниковий склад мови.

Отже, можна констатувати, що збагачення словникового складу – це природний і закономірний процес, характерний для будь-якої розвиненої мови. Найбільш продуктивними шляхами і способами збагачення лексичного складу мови, на наш погляд, є переосмислення значення слів (семантична деривація), морфологічне творення нових слів (лексичні новотвори), запозичення слів з інших мов та актуалізація значення слова. Особливо активно у мовленні російськомовних журналів України використовуються авторські лексичні новотвори та запозичення з інших мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойченко Л.М. Оказіоналізми як елементи поетичної моделі світу / Л.М.Бойченко // Сучасна картина світу: інтеграція наукового та позанаукового знання. – Суми, 2002. – С. 163-169.
2. Будняк Д.В. Полонізми в сучасному українському літературному мові: автореф. дисс. ... докт. філол. наук / Д.В.Будняк. – К., 1991. – 55 с.
3. Вокальчук Г. Авторський неологізм в українській поезії ХХ століття (лексикографічний аспект): монографія / Г.Вокальчук. – Рівне: Науково-видавничий центр «Перспектива», 2004. – 524 с.
4. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів / Д.І.Ганич, І.С.Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
5. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию / В.Гумбольдт. – М.: Прогресс, 1984. – 400 с.
6. Радуга: Журнал художественной литературы и общественной мысли / ред. Г.Биленко, А.Грязов и др. – 2015. – №7-8. – 208 с.
7. Сорокин Ю.С. Развитие словарного состава русского литературного языка. 30-90. / Ю.С.Сорокин. – Л.: Наука, 1965. – 565 с.
8. Стишов О.А. Лексичні інновації з погляду нормативності / О.А.Стишов. – К.: Наук. Думка, 1999. – С. 172-176.

9. Тодосиенко З.В. Семантическая деривация как важнейший механизм содержательной динамики языка (на материале русского и английского языков) / З.В.Тодосиенко // *Фундаментальные исследования*. – 2014. – № 5-3. – С. 643-648.
10. Толковый словарь русского языка (1935): в 4 т. / под ред. Д.Н.Ушакова. – М.; Л: Советская энциклопедия; ОГИЗ. – Т. 1. – 1562 с.
11. Українська мова: Енциклопедія / Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні НАН України. – 3-е видання. – К.: Українська енциклопедія, 2007. – 852 с.

Науковий керівник: канд. філол наук, доцент Сербіна Т.Г.

Христин І.В.

*Рівненський державний гуманітарний університет
Рівне*

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВНИХ ОДИНИЦЬ У КОНФЛІКТНИХ МОВЛЕННЄВИХ СИТУАЦІЯХ (на матеріалі французької мови)

Основною метою сучасного етапу розвитку лінгвістичної науки є зростання інтересу вчених до мови як засобу впливу на співрозмовника в міжособистісному спілкуванні, яка виступає інструментом для досягнення прагматичних цілей. Важливими екстралінгвістичними факторами комунікативного процесу є особистісні якості співрозмовників і компоненти комунікативної ситуації, які впливають на характер спілкування. Тому, виникає необхідність визначення та аналізу засобів реалізації мовних тактик конфронтації і способів їх вираження в конфліктному спілкуванні французькою мовою.

У сучасному суспільстві обов'язковим є формування і розвиток багатомовної полікультурної особистості, професійно підготовленої до використання іноземної мови для здійснення міжкультурного спілкування, для подолання культурних і мовних бар'єрів, що сприятиме мирному врегулюванню конфліктів і суперечок. Не можна не згадати і про поширеність мовних конфліктів у всіх сферах життя, що вимагає вивчення особливостей регулювання міжособистісних відносин комунікативних партнерів у французькій лінгвокультурі.

До аналізу конфліктної мовленнєвої поведінки вже зверталися зарубіжні та українські науковці, зокрема А.Д.Белова, О.В.Фадєєва (вивчення стратегій і тактик мовців у конфліктному спілкуванні), О.В.Тищенко, В.С.Третьякова, А.В.Замілова, І.Є.Фролова (введення поняття конфліктного дискурсу), Т.А.Воронцова, Л.О.Беркович (дослідження емоційних станів людини в конфлікті), Н.І.Формановська (опис прагматичних характеристик поведінки людини в ситуаціях суперечки і сварки), та ін.. Також це численні дослідження таких лінгвістів, як Oswald Ducrot, François Récanati, Elizabeth Anscombe, Eddy Roulet, Danièle André-Larochebouvy, Catherine Kerbrat-Orecchioni, Jacques Moeschler. Однак, поза дослідженнями залишилося питання комплексного аналізу функціональних особливостей моделей мовленнєвої поведінки індивідів у структурно-семантичному аспекті, а також визначення комунікативної значущості лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів конфліктного діалогічного спілкування в кількісному співвідношенні на основі французької мови.

Мета статті – виявити та проаналізувати мовні характеристики вираження конфлікту у комунікативних ситуаціях на матеріалі французької мови.

Будучи однією зі сторін міжособистісної комунікації, явище конфлікту з'явилося ще з моменту зародження людства та людських відносин. Підтвердженням цьому служать міфи,

ЗМІСТ

ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА ТА ГРАМАТИЧНА СИСТЕМИ МОВИ І МЕТОДИ ЇХ ДОСЛІДЖЕНЬ	4
Желуденко М.О., Коваленко М.С.....	4
Кондратюк Д.Г.	5
Лаптева А.В.....	7
Anna Prykhodko.....	10
Стецюк О.М.....	14
Христин І.В.	17
Хром'як М.М.	19
Шевченко І.С.	23
Яблонська О.В.	27
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ	31
Горбенко К.С.	31
Liudmyla Diakovska	33
Дудкіна Н.В.....	35
Кононова В.С.....	40
Кривко Ю.А.	42
Кривоносова М.І.....	47
Кривоносова Т.І.....	49
Лазаренко В.С.....	51
Ніколенко К.В.....	53
Петрікеєва О.	55
Плоскіна К.О.....	58
Yana Riabokon.....	61
Цинтарюк А.А.	63
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА	66
Зузак І.Ю.	66
Фуштор В.І.....	69
НОВІТНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	75
Vira Bohdan	75
Alla Velykodna, Olena Nazarenko.....	78
Веремчук М.О.....	83
Гапонюк О.А., Терещенко Т.В.....	85
Голота А.В.	87
Anastasiia Horenchuk	90
Olha Dyshchakovska.....	92
Iryna Yezerska.....	95

Olena Yerzhykevych	97
Iryna Zaiets.....	103
Anastasiia Ihnatieva	108
Yulia Kolibek	112
Hanna Kononchuk.....	115
Svitlana Kudliak.....	119
Kateryna Kuzmych.....	124
Лаврик В.В.	128
Myroslava Liashkevych	133
Anastasiia Mazurova	138
Olesia Mazurok	141
Viktoriiia Markovska	145
Iryna Mudryk.....	146
Ivanna Nedbailo	151
Olha Pavlosiuk	154
Iryna Pavliuk	158
Valeriiia Parfeniuk	162
Nataliia Pylnieva	164
Поліщук А.І., Терещенко Т.В.....	167
Посільський Д.В.	170
Khrystyna Prytula.....	175
Середюк Л.А., Зуй Ю.В.	179
Yuliia Storozhynska	181
Сьомик І.М., Терещенко Т.В.....	183
Тимощук М.В.	185
Ткачук Ю.С.	187
Фай Т.М.....	190
Oksana Filipchuk.....	192
Ivanna Khomyshyn	194
Olha Tsiuman	195
Victoria Shymanska	196
ЗМІСТ	200

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Відповідальний за підготовку збірника до видання *Воробйова І.А.*

Комп'ютерна верстка *Воробйова І.А.*